

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (četvrto vijeće)

11. rujna 2014.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Direktiva 2001/23/EZ – Zaštita prava zaposlenika kod prijenosa poduzeća, pogona ili dijelova poduzeća ili pogona – Obveza preuzimatelja da poštuje odredbe i uvjete rada dogovorene kolektivnim ugovorom sve do stupanja na snagu drugog kolektivnog ugovora – Pojam kolektivnog ugovora – Nacionalno zakonodavstvo koje propisuje da kolektivni ugovor koji je ukinut nastavlja proizvoditi učinke sve do stupanja na snagu drugog ugovora“

U predmetu C-328/13,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Oberster Gerichtshof (Austrija), odlukom od 28. svibnja 2013., koju je Sud zaprimio 17. lipnja 2013., u postupku

Österreichischer Gewerkschaftsbund

protiv

Wirtschaftskammer Österreich - Fachverband Autobus-, Luftfahrt- und Schifffahrtsunternehmungen,

SUD (četvrto vijeće),

u sastavu: L. Bay Larsen, predsjednik vijeća, M. Safjan, J. Malenovský, A. Prechal (izvjestitelj) i K. Jürimäe, suci,

nezavisni odvjetnik: P. Cruz Villalón,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Österreichischer Gewerkschaftsbund, R. Gerlach, *Rechtsanwalt*,
- za Wirtschaftskammer Österreich - Fachverband Autobus-, Luftfahrt- und Schifffahrtsunternehmungen, K. Körber-Risak, *Rechtsanwältin*,
- za njemačku vladu, T. Henze i K. Petersen, u svojstvu agenata,
- za vladu Helenske Republike, E.-M. Mamouna i M. Tassopoulou, u svojstvu agenata,
- za Europsku komisiju, J. Enegren i F. Schatz, u svojstvu agenata,

* Jezik postupka: njemački.

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 3. lipnja 2014.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 3. stavka 3. Direktive Vijeća 2001/23/EZ od 12. ožujka 2001. o usklađivanju zakonodavstava država članica u odnosu na zaštitu prava zaposlenika kod prijenosa poduzeća, pogona ili dijelova poduzeća ili pogona (SL L 82, str. 16.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 3., str. 151.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Österreichischer Gewerkschaftsbund (austrijsko udruženje sindikata, u daljnjem tekstu: Gewerkschaftsbund) i Wirtschaftskammer Österreich - Fachverband Autobus-, Luftfahrt- und Schifffahrtsunternehmen (austrijska gospodarska komora – sektorska federacija poduzeća za prijevoz autobusom, avionom i brodom, u daljnjem tekstu: Wirtschaftskammer) u području zaštite učinaka ukinutog kolektivnog ugovora prilikom prijenosa pogona.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Članak 3. stavak 3. Direktive 2001/23/EZ propisuje:

„Nakon prijenosa, preuzimatelj nastavlja poštovati odredbe i uvjete dogovorene kolektivnim ugovorima pod istim uvjetima koji se prema tom ugovoru primjenjuju na prenositelja, do dana ukidanja ili isteka kolektivnog ugovora ili stupanja na snagu ili primjene drugog kolektivnog ugovora.

Države članice mogu ograničiti razdoblje poštovanja takvih odredbi i uvjeta, pod uvjetom da nije kraće od jedne godine.“

Austrijsko pravo

- 4 Članak 8. Zakona koji regulira radne odnose i socijalno ustrojstvo poduzeća (Arbeitsverfassungsgesetz, BGBl. 22/1974), kako se primjenjuje na činjenice u glavnom postupku (u daljnjem tekstu: ArbVG):

„Kolektivnim ugovorom obuhvaćeni su, u okviru njegovog teritorijalnog, materijalnog i osobnog područja primjene, ako sam ugovor ne određuje drugačije:

1. poslodavci i zaposlenici koji su bili stranke navedenog ugovora kada je on bio zaključen ili čijim strankama su kasnije postali;
2. poslodavci kojima je prenesen pogon ili dio pogona poslodavca određenog u točki 1.;

[...]“

- 5 Članak 13. ARbVG-a određuje:

„Pravni učinci kolektivnog ugovora zadržavaju se i nakon njegovog prestanka u odnosu na radne odnose koje je taj ugovor obuhvaćao neposredno prije njegova okončanja, sve dok se ti radni odnosi ne podvrgnu novom kolektivnom ugovoru ili dok se s odnosnim zaposlenicima ne zaključi novi individualni sporazum.“

- 6 Članak 4. Zakona o prilagodbi uvjeta koji uređuju uvjete rada (Arbeitsvertragsrechtsanpassungsgesetzes, BGBl. 459/1993), kako se primjenjuje na činjenice u glavnom postupku u svom stavku 1. propisuje:

„Nakon prijenosa poduzeća preuzimatelj nastavlja poštovati odredbe i uvjete dogovorene kolektivnim ugovorima pod istim uvjetima koji se prema tom ugovoru primjenjuju na prenositelja, do dana ukidanja ili isteka kolektivnog ugovora ili stupanja na snagu ili primjene drugog kolektivnog ugovora. U godini nakon prijenosa odredbe i uvjeti ne mogu se ukinuti ni ograničiti na štetu zaposlenika putem individualnog ugovora o radu.“

- 7 Sud koji je uputio zahtjev za prethodnu odluku ističe da prema austrijskom pravu kolektivni ugovor načelno ne postaje dijelom ugovora o radu, već na taj ugovor ima isti učinak kao zakon.

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 8 Kao što to proizlazi iz odluke kojom je upućen zahtjev za prethodnu odluku, Wirtschaftskammer je u svrhu zaključivanja kolektivnih ugovora ovlašten zastupati poduzeća koja su njegovi članovi. U tu svrhu Gewerkschaftsbund i Wirtschaftskammer zaključili su za jedno poduzeće koje pripada grupi poduzeća i koje je dio aviosektora (u daljnjem tekstu: društvo majka) kolektivni ugovor koji se primjenjuje na sva zračna poduzeća te grupe, pod uvjetom da njihova djelatnost ne bude ograničena na regionalni prijevoz (u daljnjem tekstu: kolektivni ugovor društva majke).
- 9 Gewerkschaftsbund i Wirtschaftskammer također su zaključili poseban kolektivni ugovor za podružnicu navedene grupe (u daljnjem tekstu: kolektivni ugovor podružnice).
- 10 S ciljem saniranja poslovnih gubitaka društvo majka je 30. travnja 2012. odlučilo prenijeti, s učinkom stupanja na snagu 1. srpnja 2012., putem prijenosa poduzeća na navedenu podružnicu svoju djelatnost zračnog prijevoza kako bi radnici te djelatnosti bili obuhvaćeni uvjetima koji su propisani kolektivnim ugovorom te podružnice, a koji su nepovoljniji od onih propisanih kolektivnim ugovorom društva majke. U tom je kontekstu Wirtschaftskammer taj posljednji ugovor ukinuo s učinkom od 30. lipnja 2012., na što je Gewerkschaftsbund ukinuo kolektivni ugovor podružnice s učinkom od istog dana. Po ukidanju tih ugovora novi poslodavac zaposlenika na koje se odnosio prijenos pogona, odnosno zaposlenika podružnice, primijenio je unutarnja pravila koja su bila usvojena jednostrano, a koja su dovela do bitnog pogoršanja uvjeta rada i znatnog smanjenja plaća radnika obuhvaćenih prijenosom pogona.
- 11 Pred sudom koji je uputio zahtjev za prethodnu odluku Gewerkschaftsbund ističe da se, s obzirom na to da ta podružnica više nije bila podvrgnuta nijednom važećem kolektivnom ugovoru, ukinuti kolektivni ugovor društva majke treba primjenjivati na sve zaposlenike kojima su ugovori preneseni primjenom pravila o poštovanju učinaka koji su propisani člankom 13. ArbVG-a.
- 12 Suprotno tomu, Wirtschaftskammer tvrdi da se kolektivni ugovor koji je već bio ukinut ili je istekao s danom prijenosa poduzeća ne može obvezatno nametnuti preuzimatelju. Naime, samo se kolektivni ugovor sam po sebi može nastaviti primjenjivati u okviru prijenosa pogona na preuzimatelja.
- 13 Sud koji je uputio zahtjev za prethodnu odluku navodi kako rješenje spora o kojem odlučuje ovisi o odgovoru na pitanje je li pravilo o poštovanju učinaka kolektivnog ugovora u slučaju ukidanja istog, koje je propisano člankom 13. ArbVG-a, koji nastoji regulirati nepostojanje kolektivnog ugovora i otkloniti svaki interes koji bi izazvao situaciju bez takvog ugovora, predstavlja kolektivni ugovor u smislu članka 3. stavka 3. Direktive 2001/23. Taj sud dodaje da se postojanje zlouporabe od strane društva majke, na koje se poziva Gewerkschaftsbund, ne može ocjenjivati ako prethodno nisu utanačene pravne posljedice prijenosa pogona ili ukidanja kolektivnih ugovora.

- 14 U tim je uvjetima Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud) odlučio prekinuti postupak i postaviti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
- „1. Treba li riječi iz članka 3. stavka 3. Direktive [2001/23], prema kojima se 'odredbe i uvjeti' dogovoreni kolektivnim ugovorom i primjenjivi kod prenositelja poštuju 'pod istim uvjetima' 'do dana ukidanja ili isteka kolektivnog ugovora', tumačiti na način da se jednako odnose na odredbe i uvjete koji su određeni kolektivnim ugovorom i koji, prema nacionalnom pravu, usprkos ukidanju navedenog ugovora nastavljaju proizvoditi svoje učinke bez ograničenja rokom, sve dok ne bude primjenjiv drugi kolektivni ugovor ili dok odnosni zaposlenici ne zaključe nove individualne sporazume?
  2. Treba li članak 3. stavak 3. Direktive [2001/23] tumačiti na način da 'primjena drugog kolektivnog ugovora' preuzimatelja jednako uključuje poštovanje učinaka kolektivnog ugovora preuzimatelja koji je sam bio ukinut na prethodno opisan način?“

O prethodnim pitanjima

Dopuštenost

- 15 Wirtschaftskammer navodi da su prethodna pitanja nedopuštena. Na prvome mjestu, ta pitanja ne sadrže nijedno pitanje koje bi se odnosilo na tumačenje ili valjanost prava Unije, već se isključivo odnose na nacionalna pravna pitanja ili pitanja primjene prava Unije.
- 16 Na drugome mjestu, prethodna pitanja nisu relevantna za odlučivanje u sporu zbog hipotetske situacije jer prethodno pitanje koje se odnosi na postojanje ili nepostojanje prijenosa pogona još uvijek nije razjašnjeno i jer dokaz navodno pretrpljenog gubitka plaće dotičnih zaposlenika zbog prijenosa pogona nije bio iznesen tijekom kontradiktornog postupka u kojem je sud koji je uputio zahtjev za prethodnu odluku saslušao Wirtschaftskammer.
- 17 U tom pogledu valja podsjetiti da se zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio nacionalni sud može proglasiti nedopuštenim samo ako je posve očito da zatraženo tumačenje prava Unije nema nikakve veze s činjeničnim stanjem ili glavnim postupkom, u slučaju kada je problem hipotetski ili kada Sud ne raspolaže činjeničnim i pravnim elementima potrebnima da bi se mogao dati koristan odgovor na postavljena pitanja (vidjeti osobito presudu Belvedere Costruzioni, C-500/10, EU:C:2012:186, t. 16. i tamo navedenu sudsku praksu).
- 18 U vezi s prvim argumentom koji je naveo Wirtschaftskammer, valja utvrditi da se, kao što proizlazi iz samog njegovog teksta, prethodna pitanja odnose na tumačenje prava Unije, a posebno članka 3. stavka 3. Direktive 2001/23.
- 19 U vezi s drugim argumentom koji je naveo Wirtschaftskammer, valja utvrditi da okolnost da činjenična pitanja do sada nisu bila predmetom dokaznog kontradiktornog upravnog postupka proizlazi iz osobitosti postupka pred sudom koji je uputio zahtjev za prethodnu odluku. Naime, Sud je već presudio da te osobitosti nisu same po sebi takve naravi da bi zbog njih prethodna pitanja u okviru takvog postupka bila nedopuštena (vidjeti u tom smislu presudu Österreichischer Gewerkschaftsbund, C-195/98, EU:C:2000:655, t. 29.).
- 20 Stoga su prethodna pitanja dopuštena.

Meritum

Prvo pitanje

- 21 Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev za prethodnu odluku u biti pita treba li članak 3. stavak 3. Direktive 2001/23 tumačiti na način da „odredbe i uvjeti rada dogovoreni kolektivnim ugovorom“ u smislu te odredbe znače odredbe i uvjete rada koji su određeni kolektivnim ugovorom, koji prema pravu države članice nastavljaju proizvoditi svoje učinke usprkos ukidanju navedenog ugovora, na radne odnose na koje su se izravno odnosili prije nego što je došlo do isteka kolektivnog ugovora, sve dok se navedeni radni odnosi ne podvrgnu novom kolektivnom ugovoru ili dok se s odnosnim radnicima ne zaključi novi individualni sporazum.
- 22 S tim u vezi valja podsjetiti na to da Direktiva 2001/23 teži samo djelomičnom usklađivanju materije koju regulira, proširujući u bitnome zaštitu koja je na autonoman način zaposlenicima zajamčena pravom različitih država članica i na slučaj prijenosa poduzeća. Njome se ne nastoji uspostaviti jednak stupanj zaštite za cijelu Uniju na temelju zajedničkih kriterija (vidjeti osobito presude Collino i Chiappero, C-343/98, EU:C:2000:441, t. 37., kao i Juuri, C 396/07, EU:C:2008:656, t. 23.).
- 23 S druge strane, svrha članka 3. stavka 3. Direktive 2001/23 nije održavanje primjene jednoga kolektivnog ugovora kao takvog nego „odredaba i uvjeta rada“ dogovorenih kolektivnim ugovorom.
- 24 Stoga, kao što je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 41. svog mišljenja, članak 3. stavak 3. navedene direktive zahtijeva poštovanje odredbi i uvjeta rada dogovorenih kolektivnim ugovorom, pri čemu nije odlučujuće specifično podrijetlo njihove primjene.
- 25 Iz toga slijedi da se članak 3. stavak 3. Direktive 2001/23 načelno odnosi na odredbe i uvjete rada dogovorene kolektivnim ugovorom, neovisno o načinu na koji si ti uvjeti postali primjenjivi na osobe na koje se odnose. S tim u vezi dostatno je da su te odredbe i uvjeti dogovoreni kolektivnim ugovorom i da učinkovito obvezuju prenositelja i radnike čiji su ugovori preneseni.
- 26 Stoga odredbe i uvjete rada koji su utvrđeni kolektivnim ugovorom ne treba smatrati isključenima iz područja primjene te odredbe samo zato što se primjenjuju na osobe na koje se odnose u skladu s pravilom o poštovanju učinaka kolektivnog ugovora, poput onoga iz predmeta u glavnom postupku.
- 27 To tumačenje je potvrđeno, u okolnostima poput onih iz predmeta u glavnom postupku, svrhom koja se želi postići Direktivom 2001/23, a koja se sastoji u tome da se spriječi da se radnike koji su podvrgnuti prijenosu ugovora stavi u nepovoljniji položaj zbog samog prijenosa (u tom smislu vidjeti presudu Scattolon, C-108/10, EU:C:2011:542, t. 75. i tamo navedenu sudsku praksu).
- 28 Naime, kao što je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 53. svojeg mišljenja, pravilo o poštovanju učinaka kolektivnog ugovora, poput onoga iz predmeta u glavnom postupku, u interesu radnika ima za svrhu izbjeći iznenadni prekid uobičajenog normativnog okvira koji regulira radne odnose. Naime, kad bi se odredbe i uvjeti rada koji su podvrgnuti ovom pravilu isključili iz područja primjene članka 3. stavka 3. Direktive 2001/23, prijenos bi sam po sebi mogao dovesti do učinka koji navedeno pravilo nastoji izbjeći.
- 29 Osim toga, isto tumačenje u skladu je sa svrhom Direktive 2001/23, koja se s jedne strane sastoji u osiguranju pravedne ravnoteže između interesa zaposlenika i preuzimatelja s druge strane, i koja osobito dovodi do toga da preuzimatelj treba biti u stanju provesti prilagodbe i promjene koje su neophodne za nastavak njegove djelatnosti (u tom smislu vidjeti presudu Alemo-Herron i dr., C-426/11, EU:C:2013:521, t. 25.).

- 30 Naime, pravilo o poštovanju učinaka kolektivnog ugovora, poput onoga u predmetu iz glavnog postupka, ima ograničene učinke, s obzirom na to da se poštuju samo pravni učinci kolektivnog ugovora o radnim odnosima koji su mu izravno podvrgnuti prije nego što je on ukinut i kada navedeni radni odnosi nisu podvrgnuti novom kolektivnom ugovoru ili kad nije zaključen novi individualni sporazum s odnosnim radnicima. U takvim okolnostima, ne čini se da bi takvo pravilo stvorilo prepreku mogućnosti da preuzimatelj provede prilagodbe i promjene koje su neophodne za nastavak njegove djelatnosti.
- 31 Uzimajući u obzir prethodno navedeno, na prvo pitanje treba odgovoriti da članak 3. stavak 3. Direktive 2001/23 treba tumačiti na način da čine „odredbe i uvjete rada koji su određeni putem kolektivnog ugovora“, u smislu te odredbe, odredbe i uvjeti rada koji su dogovoreni kolektivnim ugovorom i koji nastavljaju, u smislu prava države članice, usprkos ukidanja navedenog ugovora proizvoditi učinke na radne odnose koji su njime bili uređeni prije nego što je ugovor ukinut, sve dok navedeni radni odnosi ne budu podvrgnuti novom kolektivnom ugovoru ili dok se s odnosnim radnicima ne zaključi novi individualni sporazum.

Drugo pitanje

- 32 Svojim drugim pitanjem sud koji je uputio zahtjev za prethodnu odluku u biti pita treba li članak 3. stavak 3. Direktive 2001/23 tumačiti na način da se na kolektivni ugovor prenositelja, koji je sam ukinut i čiji učinci se poštuju pravilom o poštovanju učinaka, poput onoga iz predmeta u glavnom postupku, može odnositi pojam „primjene drugog kolektivnog ugovora“ u smislu te odredbe.
- 33 Međutim, kada se radi o odredbama i uvjetima rada dogovorenima kolektivnim ugovorom prenositelja, koje je naveo sud koji je uputio zahtjev za prethodnu odluku u svom drugom pitanju, iz spisa koji je podnesen Sudu ne proizlazi da su ti uvjeti takvi da bi se mogli primjenjivati na radnike čiji su ugovori preneseni prema pravilu o poštovanju učinaka tog kolektivnog ugovora.
- 34 Stoga na drugo pitanje ne treba odgovarati.

Troškovi

- 35 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (četvrto vijeće) odlučuje:

Članak 3. stavak 3. Direktive Vijeća 2001/23/EZ od 12. ožujka 2001. o usklađivanju zakonodavstava država članica u odnosu na zaštitu prava zaposlenika kod prijenosa poduzeća, pogona ili dijelova poduzeća ili pogona treba tumačiti na način da čine „odredbe i uvjete rada koji su određeni putem kolektivnog ugovora“, u smislu te odredbe, odredbe i uvjeti rada koji su dogovoreni kolektivnim ugovorom i koji nastavljaju, u smislu prava države članice, usprkos ukidanja navedenog ugovora proizvoditi učinke na radne odnose koji su njime bili uređeni prije nego što je ugovor ukinut, sve dok navedeni radni odnosi ne budu podvrgnuti novom kolektivnom ugovoru ili dok se s odnosnim radnicima ne zaključi novi individualni sporazum.

Potpisi